24րդ ՏԱՐԻ ՈՒՐԲԱԹ 19 ՆՈԵՄԲԵՐ 1893 ԹԻՒ 641

ԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀՈՒՆՆԻՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Ֆ. ՓՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՓԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրության ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն եա չի դարձուիր

Bureaux du Journal «HAÏRÉNIK»
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Գլուխ համար ..... 300 Թիւ 75 դրշ. Մէկէն
» » ..... 150 » 40 » »
Գոտւոյ ներսը ..... 300 » 100 » »
» ..... 150 » 50 » »
» ..... 75 » 25 » »
Օտար երկրաց ..... 300 » 25 Ֆրանգ
Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Գրասենեակէն փոստայի փող կ'ընդունուի 100 դրշ. եւ աւել 115 դրշ.)

قلطه ده اسکی بالق شمانیه سی غزه‌سی «حیرنیك» نامه‌دارا

10 ՓԱՐԱՅ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՖՐՈՆՍԱ

Ֆրանսա երբեք չէ հակառակած Իտալիոյ, շատ շատ քիչ մը սրդոզած է։ Ֆրանսայի գրագէտները, արուեստագէտները միշտ փափկասիրտ են այն երկրին համար որ գեղարուեստական հրաշալի հաճոյքներով հմայած է զիրենք, կը հմայէ, պիտի հմայէ։ Դառնութիւնը, այն ալ բաւական մեղմօրէն, միայն հրապարակագիրներու գրչին ներքև կը յայտնուի։ Ամէն խելահաս Ֆրանսացի կը մտածէ թէ Ֆրանսայի կղերական քաղաքականութիւնը միայն պատճառ եղաւ որ Իտալիա իր ապաւէնը ի Գերմանիա փնտռէ։ Հիմա որ ալ ևս այդ սխալ քաղաքականութիւնը չնչուած կրնայ համարուիլ, Ֆրանսա մեծ յոյսեր ունի որ կրնայ նորէն Իտալիոյ ձեռք կարկառել։

Ֆրանսացւոց հոսանք մը արդէն սկսած է Իտալիոյ մէջ։ Մաքիավէլլիի հայրենիքը որ ամենախորին քաղաքականութեան բնավարն է, հիմա որ ալ ևս Ֆրանսայէն ապահովութիւն ձեռք բերաւ, կը սկսի խորհիլ թէ այսուհետև ալ ինչ չհն պիտի ստանայ յարած ընալով գերմանաւստրիական դաշնակցութեան։

Իտալիոյ ամենէն լուրջ օրաթերթերն ու հանդէսները սկսած են հաչուեկշիռ մը ընել այն օգուտներուն և շահաններուն որ իտալացիք կը քաղեն երրեակ-նիզակակցութենէն։ Նախկին նախարարներ համարձակօրէն կը գրեն ու կը խօսին ընդդէմ երրեակ-նիզակակցութեան. կարիպալտիի որդին, միացած խումբ մը մեծանուն անձնաւորութիւններու, հրաւէր կը կարդայ Ֆրանսայի իր բարեկամներուն կազմել զօրաւոր խումբ մը ֆրանքիտալեան միութեան համար; ու իտալացի երեւելի ծերակուտական մը բարիզ կ'երթայ բանակցելու համար քաղաքական երեւելի անձնաւորութեանց հետ։

Ո՛չ Ֆրանսացիները, ո՛չ Իտալացիները պէտք ունին միջնորդներու որպէս զի ճանչնան զիրար, փոխադարձաբար ծանօթանան իրարու գեղարուեստական, գրական մեծութիւններէն, բայց կարօտ են հաշտարարներու որք վերցնեն «թիւրիմացութիւնները» — քաղցրահնչիւն բայտարութիւն մը՝ սխալները չըսելու համար։

Բայց իտալացի հաչտարարները ամենէն առաջ իրենց Ժողովրդին «թիւրիմացութիւնները» պէտք է չտկեն. Ֆրանսացիները դրկաբաց պիտի ընդունին Իտալացիները։

Իտալիոյ ամենէն տկար կողմը երկաթեայ կացութիւնն է, և այս կացութեան պատճառը կը վերագրէ Ֆրանսայի որ տնտեսական անողոք պատերազմ մը կը մղէ իր դրացիին դէմ։ Բայց եվրոպէտները ցոյց կուտան թէ Ֆրանսա աւելի մեծ բարեկամ մըն է— սեղանաւորական տեսակէտով իսկ— Իտալիոյ քան թէ Գերմանիա, Աւստրիա և նոյն իսկ Իտալիա ինքն իսկ։

Ահա վիճակ մը որ կ'ապացուցանէ այս համոզումը։

Հակաֆրանսական թերթերը կ'ամբաստանէին Ֆրանսան որ անողոք կերպով կ'աշխատի իր հրապարակներուն վրայ կոտրել իտալական ազգային արժէքաւորը, ըսելը։ Այս պատերազմին դէմ դնելու համար Իտալիա իրաւունք ունէր իր յոյսը դնել իր զինակիցներուն սեղանաւորութեան վրայ որք չահ ունէին իտալական վարկը պաշտպանելու երրեակ-նիզակակցութեան հակառակորդներուն դէմ։ Այս նպատակով կազմուեցաւ իտալեզերման «ենթէ» մը որ պիտի բռներ եւրոպական հրապարակներուն վրայ իտալական ռանդը։ Այդ «ենթէ»ին գլխաւոր նեցուկներն էին մէկ կողմէն Իտալիոյ Նոր Պանքան, և միւս կողմէ Գերմանիոյ Պլայխրէօտր մեծ դրամատունը։ Եւ ահա օր մը իտալացիք սկսան ամբաստանել գերմանացիները թէ ձեռքի տակէ իտալական թուղթ կը ծախեն, փոխանակ միշտ գնելու. գերմանացիներն ալ ճիշդ նոյն ամբաստանութիւններ ը ըրին իտալացիներուն, և սրդոզուն «ենթէ»ին երկու մտաբերն ալ անտուկները այնքան լեցուն չէին որ կարենային իրենց "բարի տրամադրութիւնները» գործադրել, ու տեսնուեցաւ որ իտալական ռանդը աւելի բռնուած է Ֆրանսայի պորսային մէջ քան Իտալիոյ և Գերմանիոյ պորսաներուն։ Մինդեռ Պերլին ու Հռոմ կը ծախէին, Բարիզ կը գնէր ու կը գնէր իտալական ռանդը։

Այս դէպքն ինքնին կը բաւէր իտալացիներուն մտքին վրայ ներգործելու, մանաւանդ իրենց վստահութիւն ներշնչելու որ ելմտապէս վտանգաւոր կացութեան մէջ չեն երբ իրենց թշնամիին առջեւ դրամական վարկ ունին։ Այս տրամաբանութենէն դուրին էր հետեւցնել որ ի՛նչ մեծ առաւելութիւններ ձեռք պիտի բերէին եթէ Ֆրանսայի բարեկամ ըլլան։

Ելմտական կառուցին վրայ կը յուսացուի որ Իտալիա ծախքերու և հասոյթներու հաւասարակշռութիւնը ձեռք կը բերէ եթէ բարեկամանայ Ֆրանսայի հետ։ Այն ատեն տարեկան 60,000,000 ֆրանքի խնայողութիւն մը կրնայ անմիջապէս ընել, 30,000,000 բանակէն, 30,000,000 վարչական ծախքերէ, Թողունք ուրիշ մեծամեծ առաւելութիւնները։ Մէկ խօսքով կ'ըսեն թէ՝ Իտալիոյ և Ֆրանսայի, որք իրարու սահմանակից են, տնտեսական չահերը այնպէս սերտ կերպով իրարու կապուած են որ թշնամութիւնը տնտեսական կործանում առաջ կը բերէ, և մինչև հիմա քայքայումի նշանները Իտալիոյ մէջ տեսնուեցան։

Իսկ ո՛վ է մեծ առաւելութիւն տեսնողը երրեակ-նիզակակցութեան մէջ մնալէն։ Ֆրանսայի կըղերաբերական քաղաքականութեան աղդած վախերուն միացաւ այն զայրոյթը զոր Իտալիա զգաց Աֆրիկէի խնդրին մէջ, և այդ տպաւորութեան ներքև յարձայաւ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ, բայց փորձառութիւնը ցոյց տուաւ որ դրական օգուտ մը առաջ չեկաւ Իտալիոյ համար, և քաղաքականութիւնը սովոր չէ պարզ զայրոյթի հետեւելով իր միտքն ուղղութիւնը դառնել։

Միակ առաւելութիւնը զոր հիմա ձեռք կը բերէ, այն է մէկ կողմէն Ֆրանքֆուրտ, միւս կողմէն Գերմանեւստրիական խումբերէն չոչուիլ։

Արդարև Գերմանիա և Աւստրիա ինչ որ կարելի է պիտի ընեն իրենց մէ անբաժան պահելու համար Իտալիան։ Քանոքի կոմսին այցելութիւնը ի Մոնցա այս նպատակով է. թէև որոշ չգիտցուիր ճշմարտութիւնը, բայց ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Աւստրիոյ դահաժառանգին կամ նոյն իսկ կայսեր Հռոմ այցելելու խնդիրը կարգադրուած է, և միանգամայն Աւստրիոյ նշխարհի մը Իտալիոյ գահաժառանգին հետ կարգելու առաջարկ մը կայ։ Բայց եթէ այս երկու դէպքերն իսկ իրականան, դարձեալ մեծ աղդեցութիւն չեն կրնար ընել Իտալացիներուն մտքին վրայ։ Քաղաքականութեան մէջ ճիշդ ժամանակին գործել գիտնալու է. Աւստրիոյ կայսրը Իտալիոյ թագաւորին այցելութեան փոխարէնը տասը տարի առաջ եթէ տար, ներգործութիւն մը կրնար ունենալ հակաւստրիական իտալացիներու. ջանքերուն դէմ. բայց հիմա շատ ուշ է. չատ համբերեցին իտալացիք, և եթէ հիմա այդ այցելութիւնը տեղի ունենայ, յայտնի է թէ Ֆրանսայի հետ Իտալիոյ բարեկամանալուն վախին ծնունդն է։ Եւ ուշադրաւ իրողութիւն, Մոնցայի այցելութեան պահուն իսկ իտալական թերթ մը աւստրիական Իտալիոյ մէջ խիստ պատժի կ'ենթարկուէր, իր ըրած պահանջումներուն համար։

Ի՛նչ միջոցներ ալ որ գործադրուին, Իտալիոյ հանրային զգայումը երբեք չսիրեր աւստրիացին. Իր թշնամւոյ բառին ազդած զարհուրանքը մարդ միայն Իտալիոյ մէջ կըրնայ ըմբռնել։

Ասկէց ուրեմն քաղաքական աչխարհը ակնդետ կը սպասէ թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ Իտալիոյ վերջնական որոշումը։ Մոռնալու չէ թէ կայ նաև Անգլիա որ մեծ աղդեցութիւն ունի Իտալիոյ կառավարութեան վրայ։

ԻԶՄԻՐ

Լրմբրէն կը գրեն մեզ նոյեմբեր 2 թուակոնով.

«Երէկ գիշեր Ս. Մեսրոպեան վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ կարապետ Քուլումճեանի գրած «Գիւղացի Ջազացպան»ին ներկայացումը։ Ժամը 8½-ին արդէն խուռն բազմութիւն մը եկած էր թէ՛ գիւղերէն եւ թէ՛ քաղաքէն։

«Երեկոյթը սկսաւ Համիտիէ քայլերգով, զոր նուագեց «Արոլդոն» յունական երաժշտական ընկերութիւնը։

«Երկրորդ արարուածէն վերջ տիկին Գառարիկ Շերինեան Ֆրանսերէն հատուած մը երգեց, դաշնակի ընկերակցութեամբ։ Ծափահարութիւններ տիպեցին զինքը կրկնելու հատուածը, եւ Ընթերցատան վարչութեան կողմէ փունջ մը նուիրուեցաւ իրեն։

«Բազմութեան քառորդ մասը ոտքի վրայ մնացած էր։ Սրահին ապահութիւնը անտանելի էր եւ կարծեմ այս պատճառաւ էր որ քանի մը անպիտան մարդիկ, որոնք ներսէն ալ չտիէն ուելի ապրցած, իրենց ջիրեր երբարանը կամ զինեամբը կարծելով՝ քանի մը անգամ խռովութիւններ հանեցին, առանց ամչնալու ներկաներէն որոց մէջ օտարներ ալ կային։

«Ներկայացումը յաջողութեամբ անցաւ եւ վերջացաւ կէս գիշերէն երկու ժամ վերջ(!)։ Ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ մնալով ներկայացումէն եւ քիչ մը ժպտկրած նեղութենէն։ Շնորհակալութիւն առ «Արոլդոն» ընկերութիւնն որ հաճած էր ձրիաբար նուագել թէ՛ ներկայացման երգերուն եւ թէ՛ միջնաբարներուն։»

Թղթակիցը կը մոռնայ սակայն այս երեկոյթին էն էական մասին, խօսին վրայ տեղեկութիւն տալ մեզ։ Այդ հնդկնակութիւնը ի՛նչ նիւթէ կը բաղկանայ, ի՛նչ արժէք ունի, ի՛նչ ընդունելութիւն գտաւ, հետաքրքիր էինք իմանալու։ Հնդկնակած հայերէն թատերախաղի մը ներկայացումը սովորական դէպք մը չէ մեր մէջ, եւ կ'արժէր ցոյց տալ անոր կարեւորութեան աստիճանը։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԻԿՐՈՊՆԵՐԸ ՕԴԻՆ ՄԷՋ

Ամենաուրք ուր մարդը կը բնակի՝ միքրոպներ կան, եւ ամէն առարկաներուն վրայ զորս կը գործածէ։ Վերջերս, Ժընէվի համալսարանին անօրէն Տր. Քրիսդիանի օդապարիկով բարձրացեր է՝ բարձր խաւերէն օդ առնելու եւ չափելու համար մթնոլորտին մէջ գտնուած միքրոպներուն թիւը։ Ժընէվէն մինչեւ 1800 մեդր բարձրացեր եւ զանազան տատիճաններու վրայ օդ առեր է։ Արդ, 1300 մեդր բարձրութեան վրայ, ոչ մէկ միքրոպ դտեր է. բայց, աւելի վար, միքրոպ կար. իսկ քաղաքէն մէկ քանի հարիւր մեդր բարձր, միքրոպներուն թիւը պատկառելի էր։

ԻՆՉՔ ԿԸԼԱՆ ԳՆԴԱՍԵՂՆԵՐԸ

Աչխարհիս ամէն ճարտարագործ երկիրներուն մէջ, ահագին գործարաններ՝ անհամար մեքենաներով գինուած՝ անգադար գնդասեղ ու ասեղ կը չինեն անհաւատալի քանակութեամբ, թոնաներով։ Այդ ամէնը հասարակութեան ձեռքը կ'անցնի, եւ յետոյ անյայտ կ'ըլլայ առանց հետք մը թողու։

Եւ սակայն, այդ աւուր մնասուղի կտորներուն անագին արտադրութիւնն ի նկատ առնելով, պէտք էր որ մեր քաղքներու սալայատակներուն վրայ առնուազն խառ մը ըլլար, ինչպէս չափի անտառներուն մէջ՝ ծառերէն ինկած չիւղերուն խառ։

Բայց տեսեք ի՛նչ կ'ըլլայ։ Դնդասեղը կամ ասեղը իրենց սիրոյ ձեռքէն իյնալուն պէս, կ'երթան կը պահուըտին տախտակամածին կամ սալայատակին ճեղքերուն մէջ։ Հոն, խոնաւութիւնը կը պատէ զանոնք, կը մաշեցնէ եւ վերջ ի վերջոյ կը վերածէ օքսիտի պուդրի կամ ասեղանի մը որ, ամենափոքր ցնցումէն, կը փոշրի եւ վոչի կ'ըլլայ։ Ասոր համար է որ անոնց հետքը չտեսնուիր։

ԲԱՐԻԶԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԻՊՍԸՆ ՈՒ «ԹՇՆԱՄԻՆ»։— ԼՈՒԱՆԹԱՅԵՑՒՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Զարմանալի ազդ է այս ֆրանսական ազգը։ ինչ որ ամենէն յախուռնը, ամենէն անզուսպն է բոլոր ազգերուն մէջէն, ամենէն ուելի սարկական, պահպանողական, առնմանափակ ազին ունի գրականութեան մէջ։ Դիտուած է որ մինչդեռ ուրիշ ազգեր իրենց գրականութեան չափ լաւ ուսումնասիրած են կ'ուսումնասիրեն միշտ Ֆրանսականը, Ֆրանսացիք Թանձր տգիտութեան մը մէջ մնացած են օտար գրականութենց մասին, իրենց ազգային հեղինակներուն մէջ փակուելով, նոյն իսկ անոնց ամենէն ապահներուն, եւ մա՛նաւանդ անոնց, ուսամառելով ուրանալ ինչ որ կայ մեծ դասի ազգերու արտադրութեանց մէջ։ Այսպէս, Ֆրանսացիք միշտ ամենէն վերջինը եղած են օտար հանճարները ճանչնալու եւ անոնց տեսք ընտելանալու։ Եւ օտար գլխաւոր պատճառը նորէն իրենց համալսարաններն են ուր Գուալտի եւ ասոր նման մտքնատած դասախօսներուն պաչտամունքը կ'ուսանդներն աչակերտներուն, այդ լատինական չափամոլ ոգիով հեղինակներուն դծած սահմաններէն դուրս ամէն բան անճառնի եւ անճաշակ տեսնելով։ Ու միշտ ինքնին գոգոչած եւ յանդուգն միտք ունեցող մտաւորականներ են որ կ'երթան ճանչնալ այդ օտար մեծ մարդերն եւ կը փորձեն գոնէ ժողովրդականացնել իրենց երկրին մէջ։ Այս գործուն մէջ է մանաւանդ որ ռոմանդիքներուն չնորհիւ դերմանական եւ անգլիական մեծ մտաւորականները, Շէքսպիրէն մինչեւ Հայնէ, Ֆրանսա մտան, ուր նախ անոնցի ընդհանութիւնները կրնել յետոյ վերջապէս նաստատուեցան։ Յետոյ, իրապաչտները ուսեցան գրականութիւնը Ֆրանսայի ճանչցուցին, եւ հիմա, այդ ձգտումը չափազանց տարածուած ըլլալով, բազմաթիւ նորեր բոլոր օտար գրականութիւններուն տեղ կուտան Ֆրանսայի մէջ, մանաւանդ սքանչտիւնական հեղինակներուն։ Հակառակ այս միգերուն, որոնք միշտ նորատեղներու անձուկ խումբի մը կողմէ կ'ըլլան, բաւական ընդհանրութիւնը միշտ իր հին դասական գաղափարներն ունի, որոնք իր ծուծը մտած են. նորէն Ֆրանսայի ժողովրդին մեծագոյն մասը կը չարունակէ Ռոսինին, Քոռնէյլէն եւ Գուալտէն չդատուիլ ու չհասկնալ ոչ Շէքսպիրը, ոչ Կէօթէն, ոչ Իպսընը։ Ու ցաւալին այն է որ ժողովուրդին հետ, դրական մեծ հաստատութիւններն ալ այդ անհամակիր դիրքը կը բռնեն միշտ օտար մեծ մարդերուն։ Ֆրանսայի մեծագոյն թատրոնը, Թեատր Ֆրանսէն, կը փայլի այնչափ իր դերասաններուն կատարելութեամբ որչափ իր խաղացանկին տեղութեամբ. հոն պիտի ըստնէք Ֆրանսացի ժամենէն աննչան գրողէն գործեր, եւ հազիւ քանի մը գործ Շէքսպիրէն, չատ քիչ անգամ խաղացուած, կէօթէէն բնաւ, ու, նոյն իսկ հիմա որ Իպսընի ազդեցութիւնը հակայ կը սկսի դառնալ Ֆրանսայի նոր սերունդին վրայ, իպսընէ ալ ոչ մէկ խաղ։

Բայց չարժումը մեծնալու վրայ է։ երիտասարդ գրողները, որոնք գրեթէ ամենքն ալ Սառպոնին երեսը տեսած չեն, մտքի անծայր ազատութեամբ մը կ'ենթան ամենէն անծանօթ մտաւորականութիւններուն մէջ թափառիլ, նոր աստղանդներ ու գրական նոր տարազներ գտնելու համար։ Երեք այնչափ թարգմանութիւններ եղած չկին օտար լեզուէ Ֆրանսերէնի օրչափ հիմա։ Եւ նորերու հանդէսները լեփ լեցուն են օտար հեղինակներու վրայ ուսումնասիրութիւններով։

Այս չարժումին ամենէն ուելի ճղում տուողներէն մէկը, ինչպէս կը դրէի անցեալ օր, Անդուանը եղաւ, որուն կատարած գործը բարի գնով մեծ քննադատներէն լրջօրէն կը դնահատուի հիմա։ Այդ կամքի եւ ազդանդի տէր արուեստագէտը, տեսնելով այն անձուկ շրջանակը որուն մէջ սեղմուած կը մնայ Ֆրանսական թատրոնը, ուզեց որ մի քանի տարի առաջ հաստատել մանաւանդ Թատրոն մը ուր օտար հեղինակները ներկայացուին եւ ուր Ֆրանսայի երիտասարդ մտքերն յու

կարենան իրենց նոր արտադրութիւնները բեմ հանել։ Եւ հիմնեց Ազգ Թատրոնը։ Այս յանդուգն ձեռնարկը բնականապէս չատ դժուարութեանց պիտի բախէր նախապատրաստական քննադատութիւններ, ծաղր, դրամական անյաջողութիւն, ասոնք ամենքը կրեց Անդուան, բայց քաջութիւն ունենալ դիմանալու. իր հետ ունէր Ֆրանսայի ամենէն արի եւ ամենէն լայն մտքերը. եւ յաղթեցաւ վերջապէս։ Ինքն է որ սիրով ընդունեցաւ բոլոր այն գործերը զորս Բարիզի մեծ թատրոնները մերժած էին, Զոլայի, Կոնքուռի պէս մարդոց խաղեր, այն չրջանին երբ իրապաշտութիւնը իր ամենէն փայլուն օրերուն մէջ էր։ Հիմա որ իրականութեան ճշդիւ պատկերացումը կը սկսի քիչ մը նորամեծութենէ ելլել, հիմա որ նոր սերունդ մը, մոլութեանց եւ տգեղութեանց թանձր կոյտ մը յոգնած, միտքական ներկունչներու, իմաստասիրական եւ հոգեբանական գործերու, ընկերական խնդիրներու նախասիրութիւն մը կը ցուցնէ, հիմակ ալ Անդուան սկսած է ներկայացնել «գաղափարի թատերգութիւններ», ինչպէս կ'ըսեն, եւ որոնց մէջ գլխաւոր տեղը կը բռնեն իպսընի խաղերը։

Այս նորաձեր չարժումն այնչափ կ'ընդարձակուի հետզհետէ որ կը սկսի ճիւղաւորուիլ։ Երիտասարդ գրագէտներու, գերասաններու եւ արուեստագէտներու ուրիշ խումբ մըն ալ կազմուած է հիմա, Լիւնէ-Բօ բանաստեղծ գերասանը եւ որուն տնօրէնն է Քամիլ Մոքլէռ նրբին գրողը։ Այս խումբն էր որ վերջերս ներկայացուցած էր Իպսընի Բռընդեցին որուն վրայ Հայրենիք տեղեկութիւններ տուաւ. եւ այս խումբն էր որ անցեալ չաբաթ ներկայացուց նոյն հեղինակին էն մեծ գործերէն մէկը, Թշնամին։

* * *

Գրական դէպք մը եղաւ այդ երեկոյթը։ Թատրոնը ասեղ ձգելու տեղ չկար։ Եւ մասնաւոր բազմութիւն մըն էր, մեծ մասամբ գրագէտներէ, արուեստագէտներէ բազկացած, որոնց մէջ կը տեսնուէին բոլոր նոր գրողները, երկայն մազերով, նիհար ժպտուն դէմքերով տարօրինակ երիտասարդներ, որոնք եկած էին իպսընը տեսնել եւ ծափահարել իրենց գլխաւորներէն մէկուն, Պ. Լօռան Թայեատի բանախօսութիւնը. վերնատունը երիտասարդներով լեցուած էր ամբողջ, որոնց մէջ աչքի կը զարնէին ծուռմուռ գլխարկներով, արտասովոր ժօրուքներով, չարագուշակ դէմքով պատանիներ ու կարճ մազերով, առնական դիմագծութեամբ, կատաղի աչուըներով աղջիկներ, հետաքրքրաշարժ ու սոսկալի տիպարներ։

Խաղէն առաջ, Պ. Լօռան Թայեատ իր առենաբանութիւնը կարդաց։ Պ. Թայեատ Ֆրանսացի երիտասարդ գրողներուն մէջ ամենէն յանդուգն, ամենէն ուժեղ եւ ամենէն իսկատիպ բանաստեղծներէն մէկն է։ Բայց իր առենաբանութեան մէջ բանաստեղծը չէր որ երեւցաւ, այլ ահռելի երգիծաբան մը եւ անպատկառ քննադատ մը։ Իպսընի խաղին վրայ խօսելէ առաջ, 70ի պատերազմէն ի վեր Ֆրանսական գրականութեան վրայ ընդհանուր տեսութիւն մը ըրաւ, եւ այդ քարկոծական տեսութեան մէջ անհրեւակայելի արհամարհանքով մը ետեւէ ետեւ գետինը զարկաւ բոլոր ծանօթ դպրոցներն իրենց մեծ վարպետներով։ Այս անարգանքի տա-

րափը զոր ժպիտով մը կը թափէր ունկնդիրներուն վրայ, գայթակղեցուց հասարակութեան մէկ մասը, մինչդեռ նոր գրողները, հրճուանքէ արբշիռ, կատաղաբար կը ծափահարէին ամէն մէկ պարբերութեան։

Պ. Թայեատ, առանց ընկրկելու տակէն, նոյն պաղարիւնութեամբ չարաչահակեց։ Հիմա, իրենց նախորդներուն վրայ թքնելէ յետոյ, նոր գրողներուն ներբողն սկսաւ. յիշեց թէ օտար գրականութեանց ուսումնասիրութիւնն ի՛նչ առողջացուցիչ եւ կենսատու պտուղ մը եղաւ ֆրանսական նոր գրականութեան, յարգանքով անուանեց Թալոդոյը, Տասթայէվսքին, Նիէցչը, Իպսընը, եւ ֆրանսացւոց մեծագոյն բանաստեղծներէն ներչն մէկն հռչակեց Սդէֆան Մալառմէն օր վէռլէնը, «անցեալ եւ ապագայ բանաստեղծներու ամենէն վեհը»։ Այս երկու անուններուն, որոնք կուռքերն են արդի երիտասարդութեան, բազմաթիւ ձեռքեր յիմարաբար ծափեցին։ Յետոյ, նկարագրեց Իպսընի իմաստասիրական խաղերուն Ֆրանսայի մէջ հետզհետէ ըրած ազդեցութիւնը, ու հուսկ ապա Թշնամին վերլուծութիւնն ու գովեստն ընելով աւարտեց։

Այս չափազանցութիւններով եւ անիրաւութիւններով լեցուն ճառը կորովի ոճի եւ սայրասուր հեգնութեան օքանչելի կտոր մըն էր սակայն։ Բարիզեան քննադատները զգուշաւոր եղանակով մը խօսեցան այդ առենաբանութեան վրայ, ոմանք բանաստեղծին քաջութիւնն ու արժանիքը գնահատելով առանց իր այդ վարմունքն իրաւացի եւ վայելուչ գտնելու, մինչդեռ ուրիշներ, ինչպէս Սարսէ, գերագոյն արհամարհանքով մը եւ ոչ իսկ յիշեցին զայն։

Ինչո՞ւ սակայն այս ազմուկը եւ կռիւները. դպրոցներու բաժանումներէ եւ ամէն բանաձեւներէ վեր՝ Դեղեցիկը կայ, եւ ճշմարիտ արուեստագէտը այնչափ կը աքանչանայ Զոլային վրայ որչափ կը սիրէ Վէռլէնը. այս կուռակցութեան կռիւները պզտիկ եւ անիմաստ կը թուին. այդ պայքարները, ռոմանդիքներն ալ մղեցին դասականներուն դէմ, բնապաշտներն ալ ռոմանդիքներուն դէմ. սակայն ո՛չ դասական, ոչ ռոմանդիք հրաչակերտները մոռցուած են ատոր համար, ինչպէս չպիտի մոռցուին, հակառակ նորերու ծաղրին, բնապաշտ հրաշակերտները. ուժը միշտ ուժ է ինչ ձեւի մէջ ալ երեւայ, եւ իրական ուժ, իրաւունք ունի յարգանքի։ Միայն միջակները եւ ատհամանափակները են որ դատապարտուած են կորուելու, ո՛ր դպրոցէն ալ ըլլան, Փռէսիլիեռնները, Հերպէօնները, Սանտօները եւ Օնէները։

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

Ս. Եկեղեցւոյս վաղիէն Իսիւկտար իճատիյէ Թէնուճ փողոց 2 եւ 4 թիւ տուներն ասկէց առաջ Մորդոյս կողմանէ ի վաճառ հանուած էր. այժմ յիշեալ տուներուն 55 (հիսուն եւ հինգ) օսմ. ոսկի գին տուող կայ. ուստի ով որ յիշեալ գնէն աւելի բարձր գնով ծախու առնել կ'ուզէ, Թուականէս մինչ մէկ ամիս պարտի դիմել ի խորհրդարան Ս. Եկեղեցւոյս ամեն Ուրբաթ եւ կիրակի օրերն մինչեւ առաւօտեան ժամ 4։

Ի գիմաց Թագ. Խորհրդոյ Ս. Աստուած. Եկեղեցւոյ Պէշիկթաշի

Առենադպիր Առենապետ
Մ. Ա. Խէոփավէչեան Ա. Խոչառնճեան

Պէշիկթաշ
30 Հոկտեմբեր 1893 3—12

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

1894-95 տարուան պատերազմական ելմտացոյցը ներկայացուած է Րայխըստագին։ 93ի ելմտացոյցին վրայ 38,750,000 ֆրանքի յաւելում մը կը տեսնուի հոն, որ հետեւանք է զինուորական նոր օրէնքին։ Երբոյն կը դիտուէր թէ Գերմանիա, ֆրանսականին ամէն կերպով հաւասար բանակ մը պահելով հանդերձ, աւելի պակաս ծախք կ'ընէր անոր համար։ Հիմա ա՛լ այդպէս չէ։ Գերմանիոյ պատերազմական նոր ելմտացոյցին մէջ 602,500,000 ֆրանքի ծախք կը տեսնուի, այսինքն Ֆրանսայի պատերազմական ելմտացոյցէն 50 միլիոն ֆրանք աւելի։

Բացի այդ սովորական ծախքերէն, ելմտացոյցին մէջ 43 500,000 ֆրանքի արտասովոր ծախք նշանակուած է նոր զօրանոցներու չինութեան եւ նոր ռազմավայրերու գնման համար։

—=—

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա

Անգլիական կառավարութիւնը հաղորդեց ֆրանսական կառավարութեան թէ անգլիացի բժիշկները, նոր խորհրդակցութիւն մը կատարելով Տոռնէլիւս Հէրցի վիճակին վրայ, հաստատեր են թէ հիւանդին համար անհնարին է Լոնտոն փոխադրուիլ եւ դատարանին առջեւ ելլել։

Ի՜նչ կատակերգութիւն։

—Բարիզի լրագիրներուն մէջ կը կարդանք.

«Քաղաքային խորհուրդը, Պ. Կռէպովալի առաջարկութեան վրայ, քաւէարկեց բժշկութեան ուսանող Ապռուլլահեանի յուզարկաւորութեան ծախքին (465 ֆր.) վճարումը։ Ապռուլլահեան Օթէլ-Տիէօի մէջ մեռած էր, զոհ երթալով իր անձնասիրութեան։»

—Կռնեօլի ի պատիւ յիշատակարան մը կանգնելու համար Ցիկոօի եւ Կոլօաի բացած հանգանակութիւնը ջերմ ընդունելութիւն կը գտնէ։ Նուէրները կը հասնին ամէն կողմէ, առատ։ Առջի երկու ցանկերուն գումարն է արդէն 65,312 ֆրանք։

—Օտար լրագիրներու թղթակիցներու ընկերակցութիւնն ի Բարիզ, նոյեմբեր 24ին իր տարեկան հացկերոյթը տուաւ, նախագահութեամբ Էմիլ Զոլայի։ Ներկայ էին աշխարհի կիրթ ազգային լրագիրներուն բարիզեան թղթակիցները։ Անգլիական մեծ օրթերթին, Տէյլի Քրոնիքլի թղթակիցը, Պ. Գլիֆորտ Միլէյճ, առաջին բաժակը պարզեց ի պատիւ «Զոլայի հանճարին, որ, ըսաւ, խանդավառութեամբ կ'ոգեշնչէ Ազգերու Ակադեմիայէն։»

—=—

Ռ Ո Խ Տ Ի Ա

Թիֆլիսէն կը հեռագրեն Բեզրոդովկի Թերթերուն թէ Թիֆլիսի քաղաքագլուխ ընտրուած է Պ. Պօղոս Իամայլեանց։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

Բարիզ, 29 Նոյեմբեր

Պ. Ռէնալ նոր նախարարութիւնը կազմելու համար ըրած փորձերուն մէջ անյաջողած ելած ըլլալով, Հանրապետութեան նախագահը կոչեց Պ. Սբէլլերը որ ընդունեց նոր նախարարութիւնը կազմելու պաշտօնը։

Մարիա, 29 Նոյեմբեր

Մարչել Մարդինէզ Գամբոս Մէլիլա հասաւ եւ բանակին ընդհանուր հրամանատարութիւնը առաւ ձեռնս։

Աղեքսանդրիա, 28 Նոյեմբեր

Առողջապահական խորհուրդը վերակազմուեցաւ Վենետիկի առողջապահական խորհրդին հիմին վրայ։ Ցաւնուար 1էն սկսեալ, մարտնաւերէն զատ ամէն նաւեր ի Վենետիկ որոշուած առողջապահական տուրքին պիտի ենթարկուին։

Աբէ-Ելէան վիճակահանութեան շահող թիւերը տեսնել 4րդ երեսը

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թէ և ծանուցուեցաւ որ Տ. Բարութիւն Պատրիարք մօտերս պիտի մեկնի Պոլսէն, սակայն սրբազանը դիտաւորութիւն չունի առ այժմ մեկնելու։

—o—

Արմաչի Դպրեվանքէն այս տարի ձեռնադրուած սարկաւագները ձեռնադրութիւնէ առաջ տուած ուխտագրերնին Ս. Պատրիարքին մատուցուած ըլլալով, սրբազանն ալ օրհնութեան յորդորական գրեր գրեց։

—o—

Բերայի Թաղական խնամակալութեան Ատենապետ Ազնաւորեան էֆէնտիի հրաժարականին լուրը հաղորդած էինք։ Աւելի կ'ըսեն թէ «անհիմն է» այդ հրաժարումի լուրը։ Ու քանի մը տող յետոյ կ'աւելցնեն թէ անհամաձայնութիւն մը ծագած է պարտքերու հատուցման յանձնաժողովին և խնամակալութեան ատենապետին միջև «բայց այս խնդիր կարգադրուած է երեկ իրիկուն, և Ն. վսեմութիւն (Ազնաւորեան էֆէնտի) ատենապետ կը մնայ ըստ առաջնոյն», ինչ որ կը նշանակէ թէ Ազնաւորեան էֆէնտի "ըստ առաջնոյն" ատենապետ պիտի չմնար եթէ խնդիրը չկարգադրուէր։

Աւելի ճիշդ չէ՞ր ըլլար ըսել թէ Ազնաւորեան էֆէնտիի և Խայեան էֆէնտիի միջև անհամաձայնութիւն ծագած էր չէնքին մէկ մասը մարմարիոնով կամ աղիւսով չինելու խնդրին մէջ, Ազնաւորեան էֆէնտի հրաժարական տուած էր, բայց յետոյ իր պահանջումին գոհացում տրուելով հրաժարականը ետ առած է։

—o—

Ցառաջիկայ կիրակի, Իւսկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիին օծման հինգերորդ տարեդարձին առթիւ Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան պատարագ պիտի մատուցանէ հոն։ Պատարագէն յետոյ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի։

ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Ցանձնակատար ապահովագրական ընկերութեանց, հրդեհի, կեանքի, ծովու, այլ արկածներու դէմ։ Գրասենեակ Ղալաթիա 5 Իպրէթ խան։

ՀԱՅԲՐԵՆԻՔԻ ՕՐԱԳՈՒՑԸ

ՈՒՐԲԱԹ. 1893. ՆՈՅ. 19/1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ(Ն.Տ)

ՏԱՐԵԹԻՒ. Թուական Հայց. ՏՁԲ=1338
Տրէ 11. — Տամպրական Թուական. ՌՃՒՐ
1342. — Թուական Հիճրէթի. 1311. Ջէմազիլ եվվէլ 23—Օէնէր Մալէ. 1309. Թշրէյնի. սանի 19

ԿՐՕՆԱԿԱՆ. ԴՋ. Պահք.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

1847. Հաստատութիւն վերծանօթութեան Թանգարանին Օրթագեղ, «Ընթերցասիրաց ընկերութեան» ձեռքով։

1866. Մահ արքունի ճարտարապետ Պալեան կարապետ ամիրայի։

ԿԷՍ 0՝ — 7—29

ԱՌԱՋԻՆ ՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

Ի պէտս պահպանութեան Հայոց

Դ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Դրչ՝ ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ

Մեր մէջ քիչ դասագիրքեր կան որ այսքան ուշ ժամանակի մէջ չորրորդ տպագրութեան արժանացած ըլլան. ուրիշ ապացոյցի պէտք չէ կայ թէ «Վարժութիւն Մանկանց» տաճկախօս գաւառներու մէջ ջերմագոյն ընդունելութիւն գտած եւ իր նպատակին հասած է արդէն, գիւրացնելով հայ լեզուի ուսումը, այնպէս որ «առաջին օրէն իսկ», փոքրիկ տղաք կը սկսին «հայերէն խօսելու», չնորհիւ գործնական մեթոտին որով յօրինուած է այս դասագիրքը։

ԳԻՆՆ Է 3½ ԴԱՀ.

Կեդրոնատեղի.— Թիւ 11 Գալաթիոյ խան

Գրաճնեակ ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆԻ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՇԱՀՈՂ ԹԻՒԵՐԸ ՏԵՍՆԵԼ 4րդ ԵՐԵՍԸ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻԶՄԻՐԻ երեւելիները երախտագիտութեան ուղերձ մը պատրաստած են չնորհակալութիւն եւ երախտագիտութիւն յայտնելով այն բազմաթիւ չնորհներուն համար որք վեհ. Սուլթանին կողմէ եղած էին, Իզմիրի մէջ հիւանդութիւն ծագած պահուն։ Այդ ուղերձ Այտընի կուսակալութեան կողմէ ղրկուած է կայսրական առաջին քարտուղարութեան, մատուցուելու համար վեհ. Սուլթանին։

ՀԱՄԻՏԻԻ ՀԵՅԵԼԱԳՈՒՆԴԵՐԸ. —վեհ. Սուլթանին հրամաններուն համեմատ ամենէ մը ի վեր սկսած են մզկիթներ եւ դպրոցներ չինել այն տեղուանքն ուր Համիտիէ հեծելազունդերը կը բնակին։ Կը հաղորդուի որ մինչեւ հիմա երեք դպրոց չինուած են Վանի կուսակալութեան գաղաչար, Սաթմանս եւ Հայտարպաղ տեղուանքը, եւ երեք դպրոց ալ մզկիթ մըն ալ Պաղնոս եւ Էրզրումի ուրիշ զանազան գեղերու մէջ։ Այս չէնքերուն բացումը կատարուեր է տեղական իշխանութեանց եւ Համիտիէ զօրագունդերու բազմաթիւ սպաներու ներկայութեանը։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Պաղտատի իշխանութիւնք խնդրած են որ ջնջուի Պարսկաստանէն Պաղտատ ապրանք եւ ուրիշ նիւթեր բերելու արգելքը։ Այս արգելքը դրուած էր քանի մը տարի առաջ, Պարսկաստանի մէջ քոլերա եւ ժանտախտ երեւան ելած ըլլալուն համար։ Առողջապահական բարձրագոյն խորհուրդը քննելով այս խնդիրը որոշեց որ Պարսկաստանէն ապրանք կրնան բերուիլ Պաղտատ, Հանքէնի մէջ 5 օր քարանթինայի ենթարկուելէ յետոյ։ Այս

Շ. ՕՊԷՐ

ԱՄՈՒՍՆԱՑՆՈՂ ՄԸ

Սակայն, հակառակ իրենց խոնարհ դիրքին, կոմսն անոնց նայուածքին մէջ գերագոյն որոշում մը, սոսկալի դիտաւորութեան պէս բան մը կը դուշակէր։

Եւ այդ նայուածքը կը սարսափեցնէր զինքը, վասն զի անխուսափելի վտանգի մը սպառնալիքը կար անոր մէջ։

Ծորչսի անունը կը մտաբերին, կոմսը, չլացած, սարսափած, դիմադրելու անկարող, կամաց կամաց ետ կ'ընկրկէր։

Այս այսպէս տեւեց քանի մը վայրկեան։

Երիտասարդը չկրցաց խելքը գլուխը ժողուել, զինքն անզգայացնող թմրութիւնը թոթուելէ։

—Համոզուած եմ, կ'ըսէր մտքէն, կատարելապէս համոզուած եմ թէ այս ինկերն, որ ասանկ ծանր ծանր դէպի իմ կողմս կը յառաջանան աղերսական կերպարանքով, այո՛, համոզուած եմ որ այս թշուառական կիներն իրենց չողոքորթ կերպարանքովն հոս եկած են ոճիր մը գործելու։ Իրենց աչքերուն փայլն անոնց այս դիտաւորութիւնը կը մատնէ։ Անոնց դէմքին տիրեր է արդէն իր որսին վրայ յարձակելու պատրաստուող մարդասպանի մը ահարկու դալկութիւնն։ Ժան Էյրօլ արդէն ըսաւ ինծի։ Արդ, քանի որ ասոր ապահով եմ, ինչո՞ւ ծառաներս չեմ կանչեր ու զիրենք վռնտել չեմ տար։ Ես՞ի եմ արդեօք որ այսպէս կը դողամ...

Այս խօսքերն ըսած ատեն անզգալաբար ընկրկելով մինչեւ լոքոթանին քով եկեր էր, որու մարմարին զարնուելով՝ պահ մը դեղնեց, եւ մինչդեռ ինքը իր հաւասարակշռութիւնը գտնելու զբաղած էր, երկու կանայք մէկանց ետք ելան ու իր դէմը կայնեցան։

Տիկին Լաֆարի դէմքն այնքան մօտ էր կոմսին դէմքին, որ սա ուղեց չարժում մը ընելով հեռացնել զինքը։ Բայց նախկին ամուսնացնողն ուժով մը հրեց երիտասարդը, լոքոթանին մէջ ձգեց զայն ու ջուրին ներքեւ մղելով յուսահատութեամբ ապլտկող թշուառ կոմսին կոկորդէն ելած վերջին աղաղակը խեղդեց։

Կռիւը երկար չտեւեց։ Տիկին Լաֆար իր հուժկու ձեռքերովը կոմսին գլուխը ջուրին տակ բռնած էր, մինչդեռ Անթօնին, անոր օրունքներուն պլլուած՝ չէր թողուր որ ասդին անդին զարնուի։ Խեղդուողին բազուկներն օդին մէջ ծածանեցան պահ մը, յետոյ վար իջան ու անշարժ մնացին։

Ծանկարծ այն անհաւի լոքոթան մէջ երկու կիները սարսափեցան։

Դրսի դուռներէն մին կը զարնուէր եւ ժընըվիէվի անուշ ձայ՛ը կ'ըսէր.

—Եղբայր, հիւա՞նդ եա՛։

Երկու կիներն, առանց իրենց որսը թողուլու, իրարու երես նայեցան։

—Դուռ պէտք է պատսխանեմ, մըրմնջեց տիկին Լաֆար։

Մալկարտի կոմսուհին, առանց իր քաոսիւելի զբաղումը թողուլու, այլայլութեամբ ձայնով թոթովեց.—ինչ որ աւելի ծածուկ իմաստ մը կուտար իր խօսքերուն.

—Պահած ենք, ժընըվիէվ...

—Ո՛հ, ներեցէ՛ք։

Նորատի կոյրը, չփոթած, հեռացաւ չտապած, մինչդեռ ներսը, Մալկարտի կոմսը, հոգին կ'աւանդէր։

ԻԶ

ՄԱԼԿԱՐՏԻ ԿՈՄՍՈՒՀԻՆ ԵՒ ՄԻՒՆԻԷ ԱՆԺԻ ՄՈՎՍԵՍԸ

Շատոնց ի վեր կոմսն ա՛լ չարժաւմ մը չէր ըներ։

Անթօնին թիկնաթոռի մը վրայ ինկեր էր խելացնոր եւ Տկն. Լաֆար ; լոքոթանին քովը կայնած, աչքերն անդին կը դարձուներ, որպէս զի դիակը չտեսնէ։

Առաջին անգամն էր որ իր ձեռքովը մարդ մը սպաններ էր, եւ այս կինը, զոր ոչինչ կրնար յուզել, անժխտելի այլայլութիւն մը կ'զգար։

Բայց չուտով ինքզինքը գտաւ եւ զբերեթ առանց դեղեւելու գնաց սենեակին երկու դռները կղպեց։

Ցետոյ բացաւ փոքրիկ դարան մը, որու մէջ զանազան ըմպելիքներ կային, չիշ մը ոմ առաւ ու գաւաթ մը խմեց։

—Հա՛, ըսաւ, քիչ մըն ալ աղջկանա տամ։

Եւ գաւաթ մըն ալ Անթօնինի խմցուց զրերեթ բռնի։

Վայրկեան մը ետքը Անթօնինի այտերը կարմրեցան։ Սարսռաց ու աչքերը բացաւ։

—Օ՛ն, չարժէ՛, ըսաւ նախկին ամուսնացնողը քիչ մը սրտնեղութեամբ. մարմրելու ատեն չէ։ Ոաք ե՛լ, քիչ մը քալէ...։ Դեռ չատ գործ ունինք։

—Տէ՛ր Աստուած, թոթովեց Անթօնին, ի՛նչ ոճիր գործեցինք։

—Ի՞նչ ընենք, տախտուած էինք, ուրիշ ազատում չկար։ Հիմայ հազիւ քանի մը ժամ միջոց ունինք առջեւնիս։ Մտածէ որ չլուացած ասիկայ աներեւութացնելու է։ Այս մասին քու դիտաւորութիւնդ ի՞նչ է։

—Իմ դիտաւորութի՞ւնս... ի՞նչ բանի համար։

—Մարմինն աներեւութացնելու համար։ Ձայն հոս չկնք կրնար թողուլ եւ կորսնցնելու ժամանակ ալ չունինք։

—Ո՛հ, իրաւունք ունիս, ըսաւ Անթօնին, որ մերձակայ վտանգը աչքին առջեւ բերելով խելքը գլուխը ժողուեց։ Բայց կոմսին աներեւութանալուն ի՞նչ մեկնութիւն պիտի տանք։

—Բան մը կը գտնենք ու կը հնարենք։ Առ այժմ պէտք է աներեւութացնել զայն։

—Իրաւ է։

—Աղեկ մտածենք...։ Գլխաւոր կէտն այն է որ ոչ ոք պէտք է զինքը գտնէ։

—Ախեղ տեռոն ս, ըսաւ՝ ասկից ետքը ինծի կ՚ուզես ծառայել։

—Առանց ամօնտիտու ոչինչ կ՚ընեմ ես։

—Ինչո՞ւ։

—Ես ալ ծառայ եմ, բայց ազատ մարդ եմ։ Ես ալ ունիմ իմ պատիւս։

—Ինչպէ՞ս, ինձի հա՞յ կ՚ըսես։

—Ի՛ն, ձուկ մը օրը քանի՞ հատ կ՚ուտես։

—Քսան հատ։

—Ես ալ քսան հատ կ՚ուտեմ, ուրեմն հաւասար ենք։ Ես ալ քեզի պէս ծառայ եմ, բայց ազատ եմ։ Ես ալ ունիմ իմ պատիւս։

—Ինչո՞ւ ուրեմն ինծի հետ կ՚ուզես գալ։

—Ես ալ ուզեցի ազատ մարդ մը ըլլալ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

ՇԱՀՈՂ ԹԻԻԵՐ, ՍԿՍ ԵՄԲԱՐ 19/1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1893

Ցանկը	Ֆրանք	Ցանկը	Ֆրանք	Ցանկը	Ֆրանք	Ցանկը	Ֆրանք	Ցանկը	Ֆրանք
Ընկեր		Ընկեր		Ընկեր		Ընկեր		Ընկեր	
995639	600000	7677	3000	1610884	3000	1874849	1000	337406	1000
1747111	60000	1628279	»	206193	»	1371921	»	1883116	»
557705	20000	1972171	»	1408796	1000	220141	»	1819105	»
1972175	»	1803527	»	1731186	»	1932659	»	1847113	»
1109327	6000	208477	»	293141	»	1114188	»	769574	»
1263376	»	1501457	»	810069	»	1628280	»	461690	»
557701	»	1014187	»	1246183	»	1928252	»	1676087	»
1225402	»	1096268	»	1421912	»	467542	»	592734	»
182501	»	578712	»	1768193	»	893483	»	330121	»
671620	»	490324	»	596698	»	609115	»	1523762	»

400 ՖՐԱՆՔ ՇԱՀՈՂ ԹԻԻԵՐ

7676	188648	337409	567179	752919	995636	1197556	1421911	1685328	1858900
8	9	10	80	20	7	7	3	9	1862046
9	50	368156	575381	801876	8	8	4	30	7
80	206191	7	2	7	40	9	5	1688781	8
44236	2	8	3	8	1014186	60	1452531	2	9
7	4	9	4	9	9	1255401	2	3	50
8	5	60	5	80	90	3	3	4	1874846
9	208476	377991	578711	810066	1018636	4	4	5	7
40	8	2	3	7	7	5	5	1697011	8
56566	9	3	4	8	8	1246181	1495321	2	50
7	80	4	5	70	9	2	2	3	1877561
8	220142	5	583166	812871	40	4	3	4	2
9	3	380141	7	2	1057276	5	4	5	3
70	4	2	8	3	7	1263377	5	1731187	4
87511	5	3	9	4	8	8	1501456	8	5
2	224156	4	70	5	9	9	8	9	1883117
3	7	5	592731	853086	80	80	9	90	8
4	8	383891	2	7	1096266	1321416	60	1763356	9
5	9	2	3	8	7	7	1523761	7	20
119521	60	3	5	9	9	8	3	8	1894296
2	228386	4	596696	90	70	9	4	9	7
3	7	5	7	890321	1109326	20	5	60	8
4	8	409946	9	2	8	1323406	1524356	1768191	9
5	9	7	700	3	9	7	7	2	300
135436	90	8	604156	4	30	8	8	4	1907836
7	232876	9	7	5	1128246	9	9	5	7
8	7	50	8	893981	7	10	60	1769571	8
9	8	431481	9	2	8	1346196	1558016	2	9
40	9	2	60	4	9	7	7	3	40
147971	80	3	609111	5	50	8	8	5	1927166
2	277756	4	2	904261	1132996	9	9	1803526	7
3	7	5	3	2	7	200	20	8	8
4	8	461686	4	3	8	1346736	1576031	9	9
5	9	7	647426	4	9	7	2	30	70
150031	60	8	7	5	3000	8	3	1814786	1928251
2	290142	9	8	944286	1138051	9	4	7	3
3	3	467541	9	7	2	40	5	8	4
4	4	3	30	8	3	1350581	1610881	9	5
5	5	4	671616	9	4	2	2	90	1932116
174411	310691	5	7	90	5	3	3	1819101	7
2	2	484661	8	945796	1141661	4	5	2	8
3	3	2	9	7	2	5	1628276	3	9
4	4	3	725901	8	3	1366861	7	4	20
5	5	4	2	9	4	2	8	1847061	1932656
182502	322031	5	3	800	5	3	1652196	2	7
3	2	490321	4	960336	1144646	4	7	3	8
4	3	2	5	7	7	5	8	4	60
5	4	3	738786	8	8	1371922	9	5	1946016
185471	5	5	7	9	9	3	200	1847112	7
2	330122	518331	8	40	50	4	1663091	4	8
3	3	2	9	961911	1145286	5	2	5	9
4	4	3	90	2	7	1389046	3	1858721	20
5	5	4	740286	3	8	7	4	2	1953126
187911	335771	5	7	4	9	8	5	3	7
2	2	557702	8	5	90	9	1676085	4	8
3	3	3	9	965611	1158816	50	8	5	9
4	4	4	90	2	7	1408797	9	1858896	30
5	5	567176	752916	3	8	8	90	7	1972172
188646	337407	7	7	4	9	9	1685326	8	3
7	8	8	8	5	20	800	7	9	4

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ԳՈՐԾԱ

(Նոյեմբեր 18)

ՉՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

Երկաթ ամիս Լոնտոնի վրայ	110 05
» » Բարիզի »	22 90

ՔՕՆՍՕԼԻՏՏ

Երկաթուղային բացուկեցաւ	24 18
Երկաթ երկրագործական	24 17

ՊԱՀԱՎԻԼԱԹՔ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Երկաթ իրիկուն	90 —

ՉՆԹԱՑՔ ԱՐՁԱԹԱԿԱՆ

Փոխառութիւն Եգիպ. A	86 31
» » B	34 75
» » C	23 87

ԲԱՆԿՆԵՏՈՄՏ

Ռուսական երկաթուղի	Ֆր. 89 ¾
Թրամուէյ	մակ. 5 85
Ռեժի	17 36

ՉՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմ. Ոսկի	100	20 Ֆր.-ոց	87 20
Մեճիտիա	108 01	Անգլ. Ոսկի	110 05
Գեղյուկ	106 —	Մարք Գերմ. Ոս.	106 20
Մեճիտիք	97 —	Հոլլանդական	89 30
Թաներկ	18 —	Գրիվնիք	54 15
Ցկս. Ղլ. Գորտակ	5 —	Ռուպլի Թուզթ	8 18

Պ. ԵՒ Հ. ՔԻՒԶԻՒՔԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԴԵՂԱՐԱՆՔ

Բէօյիւք Ռէտ Խուջա, 168

Կամուրջի հրապարակ, 71. Սթամպուլ

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Եէնի-Ճամի, խուջա Ք- 18. Սթամպուլ

—=—

Մեծ մթերանոց զուտ քիմիական արտադրութեանց, դեղագործական եւ վիրաբուժական նիւթերու։

—=—

Մեծ մթերք քաղչուէ նիւթերու եւ պղպատէ նիւթերու, առաջին տեսակ։

—=—

Լիթէրի հակափտական նիւթեր։

—=—

Ճոխ հաւաքածոյ հոտաւէտ նիւթերու։

—=—

Ֆրանսական եւ անգլիական պատրաստ դեղեր։

—=—

Օտար եւ տեղական հանքային ջուրեր։

—=—

Դիւնիի, պորտոյի, քոնեաքի եւ ուրիշ ըմպելիքներու ճոխ մթերք։

—=—

Գաւառներէն եկած ամէն յանձնարարութիւն արագ կը կատարուի։

ԳԻՆԵԼԸ ԼԱՒ ԼՓՈՎԱԾ

Բնթայի գեղարանը բաց է գիչերները։

—=—

ԱԶԴ. Տր. Պկհէկի պէյ արմատական կերպով կը բուժէ տչքի, հիւանդութիւնները չորեքչաբթի եւ կիրակի։ Նմանապէս Տր. Մաւհիլտանկն պէյ կը բուժէ տկանչի, կոկորդի եւ քիթի հիւանդութիւնները չորեքչաբթի, հինգչաբթի, չաբաթ եւ կիրակի օրերը ժամը 9էն մինչեւ 11։ Տր. Քաթուհան օքսալօ ամէն օր մինչեւ ժամը 7

Գալաթայի դնդարանին մէջ աղքատները ձրիաբար կը դարմանեն։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԳԱՒՈՒՆԿ ԵԱԼՏԶՃԵԱՆ ԵՒ Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ

Գալա Մեծ-Շոսկայ Պօրտամ խան Ք- 30

Ե կամ Սպլանէտըլար Ճապուճի Ք- 13, 15, 17, 19, 21, 23

Վերոգրեալ մթերանոցներուն մէջ պատրաստ եւ յանձրարարուած ու եղանակին համաձայն ամէն տեսակ հագուստներ եւ կերպասներ կը գտնուին, որք Եւրոպայէ բերուած պատրաստներէն եւ կերպասներէն քանիւհինգ առ հարիւր համեմատութեամբ պակաս գնով կը վաճառուին։ Այդ վաճառատան տէրերուն նպատակն է մրցիլ ի գալիս եւ ի ղալաթիա վաճառուած հագուստներու ուկերպասներու հետ թէ՛ ժամանութեան եւ թէ տեսակի ազնուութեամբ։ Կը խընդրուի արդոյ հաստատութենէն, որ նոյն մթերանոցները դիմելով անձամբ տեսնէ եւ հասկնայ վաճառուած նիւթերու ժամն գինն ու լաւ տեսակը։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՑՑ

1894 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՄԵԾ ԱԿԱՆՆՈՒԹԻՒՆ

Ս. Փրկիչ Ազգ. Հիւանդանոցի Հայոց

ԳԻՆ 40 ՓԱՐԱ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԵՐՎԻԶԷՆ

Կը տանուի Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան դրասենեակը, Կ. Պոլիս, Մեծ-Նար-խան, միջնայարկ, թիւ 48, 49, 50 եւ բոլոր գրավաճառաց քով։

Հոգաբարձութեան կնիքը չկրող օրինակները անվաւեր են։

—=—

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՑՑ

ընդ փոյթ հրատարակելի

ՕՐԻՈՐԴ ՍՈՖԻ ՊԻՆԱԴՈՒ

Վիճակային վկայեալ համբոյր, քաղաքիս նշանաւոր բժիշկներէն յանձնարարուած, համաթ կը կատարէ յօդացաւի, անդամալուծութեան, ջղային հիւանդութեանց, դժուարամարսութեանց, կոտրած անդամներու համար եւայլն։

Բերա, Թիւնէլ խան, երկրորդ յարկ։

LE CAPITAL ԼԸ ԳԱԲԻԴԱԼ

(ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ)

Ինչպէսըպէտ ընկերութիւն վան կամաւորեան պրոմաթլէյոյ

23, տ'Ալճէրի փողոց եւ 4 Սէնթ Քաթէրին փողոց, ի Լիօն.

Ընդ հովանաւորութեամբ Ֆրանսական պէրսիւեան հասարակաց 1868 յունվար 22ի պետական օրինաց։

ԱԳԱՒՀՈՎԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 15,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՆԳԱՏԱԿ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լը Գաբիտալը դիւրութեամբ պզտիկ խնայողութիւններ ընել տալու նպատակով հաստատուած ըլլալով արագապէս զարգացած է։ Իր նպատակն է որչեալ պայմանաժամի մը մէջ գրամագլուխներ կազմել կանխաւ տրուելիք հատուցումներով։

Ընկերութիւնը ապահովագրելոյն կը յանձնէ ապահովագրեր (police) թէ ի փոխարէն կանխիկ վճարի մը եւ թէ ամսական խիստ դիւրամատչելի վճարումներու (ամսական մէկ ֆրանքէ սկսեալ եւ աւելի)։

Պէտք չէ չփոթել ընկերութեան գործառնութիւնները այնպիսի վիճակահանութեանց հետ որոնց տոմսերը վիճակահանութենէն վերջ արժէքէ մը չունին, ընդհակառակը քիչ մը առաջ կամ քիչ մը վերջը ամենքն ալ պիտի առնան մեր մօտ ապահավելում դրամարը։

Ընդերութեան Դրամատուններըը։ Դրէտի Լիօնէ. — Սօսիէթէ Լիօնէզ որ Տէրօ որ Գօնթի Գուրան. — Րօպէն, Րօնտել եւ Ընկ. — Պանք որ Ֆրանս։

ԵՐԱՇԱՒԻՈՐՈՒԹԻՒՆ (GARANTIES)

Լը Գաբիտալ այն միակ հաստատութիւնն է, որ իր պահեստի գրամը տէրութեան երաշխաւորութեան տակ գանուզ արժեթղթերու փոխանակելէ վերջը պահանջ յառնան ընկերութեան պահեստի գրած է «Պանք որ Ֆրանս»ի դրամատան Լիօնի մասնաճիւղը։

Ամէն բաժանորդ կրնայ վերցնել գրամատունէն ստուգել եւ ճշդել այս պահեստից գոյութիւնը։

Մանրամասն տեղեկութեանց եւ բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պ. Ա. ՄԱՐԻ ևս Վ. ՍԻՐԱՊԵԱՆ Տնօրէնէ համայն աշէ-Լէլէյ։

Միջնորդք պարտին երաշխաւորութիւն մը ցոյց տալ։

Գաւառաց համար գործակալութիւն ստանձնել փափաքողք պարտին դիմել Արեւելից անօրէնութեան ի Կ. Պոլիս, Կալաթա, թիւ 13, Գումխափօ Ասանի մեծ գրասենեակը։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

Կանանց, փոքր աղջկանց եւ մանչ տղայոց համար

ԳԱՒԼՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿ

ԿԱՎԱԹԱ, ՊԷՕՑԻՒՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ

Մեր վաճառատան մէջ, ԿԱՆԱՆՑ, ԱՂՋԿԱՆՑ եւ ՄԱՆՉԵՐՈՒ վերաբերեալ զգեստներու մեծ մթերք ունինք, վերջին նորաձեւութեան համեմատ եւ խիստ ժամն կերպով գնած ենք Եւրոպայէն ձեռամբ մեր առեւտրական տան Լոնդրայի եւ Բարիզի եւ պատրաստուած մեր Պելճիի եւ Վիէննայի մասնաւոր գործարանաց մէջ։

Գաղղիական եւ Գերմանական փեղոյրներ, մետաքսէ, կատէ եւ բամպակէ թաչկինակներ, Գաղղիական ձեռնոցք, անդրանի ծածկոցներ, անկողնի համար կաուելդինք, անձեռոցք, ասեղնագործութիւնք, Բարիզեան քորսէներ, եւ արանց, կանանց եւ տղոց համար ընտիր հիւսուած ֆանէլեաներ։

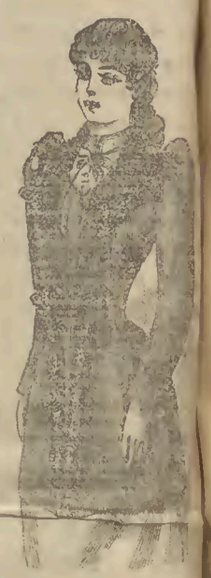

ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ԶԱՐԴԵՐ

Ժէրսէյ, Բլուզ, անկողնի ծածկոցներ, Կաշնեպատ եւ վոլ Քաչկինակներ, տեղաւոր սպասք, սփոռոցք, անձեռոցք, վարագոյրներ եւ բազմատեսակ փողպատներ։

ՁԱՓԻ ՎՐՅՑ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՔ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

Նորութեանց համաձայն ամէն տեսակ կերպաւէ Աղջկանց համար չրջազգեստ եւ մանթաներ չորանկարար ժամանմունք, մինչեւ 12 տարեկան մանչ տղոց համար քոսթիւմներ եւ բարտիներ։ Աղջկանց եւ տղոց համար գլխարկներ եւ անուչահատութիւնք։

Առանձնէ զատ այդպէս հաստատութիւնը կրնայ ամէն պէտքերը լրացնել անհատական ժամանութեամբ մեր վաճառատան մէջ։

ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԳԻՆ

Մատնաճիւղ ի Զմիւռնիա Ֆրանք փողոց, վաճառատեղի Ο ԼՈՒՎՐԸ

L'ANCRE

ԹԱՐԻՄԽ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀԱՆԳԻՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԻ ԱԳԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատեալ ի Վիէննա 1858ին

Ամենէն ծանօթ, ամենէն ճշմարտուր եւ ամենէն հին ընկերութիւնը համայն Աբեւելքի եւ Թուրքիոյ մէջ

Սրաշխատութեամբ պահեստի դրամագլուխն չ՚աւելի քան 100,000,000 ֆրանք, որ կը բաշխանայ Վիէննայի եւ Պուքրէշթի մէջ ընկերութեան ունեցած անչարժ կալուածներէ եւ կառավարութեան ու երկաթուղւոյ առաջին կարգի եւ հաստատուն բաժնետոմսերէ։

Ընկերութեան հիմնադրութենէն մինչեւ ցվերջ 1891 դեկտ. 31 ի դէպ մահու եւ ի կենդանութեան, ապահովագրելոց վճարուած են աւելի քան 184,000,000 ֆրանք։

ՅԱՐԻՍԱ *ընկերութիւնը իր հաստատութենէն մինչեւ ցայսօր ապահովութեան կենաց ճիւղին պատկանած ըլլալով առանց հրդեհի եւ ծովային ճիւղերը մշակելու, իր պատկառելի գրամագլուխը միմիայն այս ճիւղին յատկացուցած է ըստ հսկողութեամբ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կայսերական եւ Թագաւորական կառավարութեան ներքին գործոց բաժնի պետ Պարոն Ֆոն Մուքի։*

Ընդհանուր Գործակալ
համայն Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ
Լ. ՊՈՆՏԻ

Ընդհանուր Վերտեսուչ
համայն Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ
Ն. ԵԱԶՃՃԱՆ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է Թիւնէլի Տրապարակը Մայերի տան վերի յարկ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐ

FARINE LACTÉE ITALIENNE

Բոլոր առողջապահական ցուցահանդէսներու մէջ մեծամեծ վարձատրութեանց արժանացող այս ժանկական դիւրամարս ուտեստն գործածող բոլոր ծնողք իրենց տղոց տառղջութենէն կատարեալ գոհ մնացած են, ինչպէս որ փորձով հաստատուած է շատոնց ի վեր։ Տղայք ուխտիակով կուտեն զայն եւ կը մարսեն առանց ամենափոքր դժուարութեան։

Տկար ու ուշացեալ տղոց աւելի ապեկ է տալ

FARINE LACTÉE PHOSPHO-FERRUGINEUSE

որ կը պարունակէ վիանգամին երկաթ ու փոսփոր։

Բոլոր դեղարաններու, դեղօրեից մթերանոցներու մէջ կը գտնուի։

Կ. Պոլսոյ գլխ. ներկայացուցչին է
Պ. ՎԻՔՏՕՐ ՇՆՈՒՐ,
ԱԳՈՒՏՏ Էֆ. ԽԱՆ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՈՒ ՓՈՐՁԱՐԱՆ Ս. ՓՐԿԻՉ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԴԻՄԱՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԹԱՔՍԻՄ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 52—49
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԵՐ ՀԱՍԱՐԱԿ ՀԱՄԱՐ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ ԵՒ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ ԱՐԺԱՆԻ ԳՆՈՎ
ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԱՆԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ԶԳԵՍՏՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ՄԱՆԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԱՐԱԶՆԵՐՈՎ ԿԱՐ ԵՒ ՉԿԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԱՐԱԶՆԵՐՈՎ ԿԱՐ ԵՒ ՉԿԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ
AVEDIS ALEMIAN & KEVORK HOVNANIAN
STAMBOUL RUE TAHMIS 52
ABEDIS AEMIAN & KEBORK XOBNANIAN
K/NOUIS OSOC TAXMIS 52